

Сторінки історії

УДК 378.4(477.85)ЧМНУ(09)

Т.М. Бойчук, В.І. Білоус

БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ (ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ПОЧАТКУ ДІЯЛЬНОСТІ НА БУКОВИНІ)

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. На основі архівних документів, історичних публікацій, музейних матеріалів та предметів, мемуарних видань тощо, досліджена і викладена історія заснування та основні етапи становлення, розвитку і діяльності Буковинського державного медичного уні-

верситету – вищого навчального закладу IV рівня акредитації.

Ключові слова: заснування, вищий медичний навчальний заклад, інститут, академія, Буковинський державний медичний університет, діяльність, здобутки.

Вступ. Буковинський державний медичний університет (БДМУ) входить до славної когорти поважних за віком (понад 80 років) вищих навчальних закладів, а за давністю заснування він посідає дев'яте місце серед медичних університетів і академій України. Від заснування у 1931 році до цього часу навчальний заклад під впливом різних обставин змінював як назву, так і дислокацію, але ніколи не міняв статусу вищого навчального закладу і не переривав своєї науково – навчальної діяльності. У 2011 році Буковинському медичному університету виповнилося 80 років від дня його заснування як нового навчального закладу України. А 2014 року виповнюється 70 років від початку діяльності навчального закладу на Буковині після передислокації 2-го КДМІ у жовтні 1944 року з Києва до Чернівців.

Мета дослідження. До 1993 року історія заснування та діяльності БДМУ належно не вивчалась. Тому достовірна історія навчального закладу тривалий час залишалася маловідомою. Про попередника БДМУ – Другий Київський державний медичний інститут (2-й КДМІ) - до 2001 року не було згадки навіть в експозиціях Національного музею історії медицини України.

Безпідставно роком заснування, тобто народження, Буковинського державного медичного університету став 1944 – рік початку діяльності 2-го Київського медичного інституту на Буковині. При цьому від 1968 року посилялися на ось такий «варіант» Постанови № 1360 РНК УРСР: «Наркомздоров'я провести передислокацію Київського медичного інституту в м. Чернівці. На його базі відкрити Чернівецький державний медичний інститут». У цьому тексті відчутна його недосконалість (в історичному сенсі) та незавершеність (у юридичному сенсі). Визнається існування невідомо якого Київського медичного інституту і, водночас, відкидається поняття спадкоємності та наступності шляхом декларування відкриття нового навчального закладу. Так через незнання історії, історичне наступництво і набуті

традиції навчального закладу були зведені до образу новонародженої дитини з подальшими святкуваннями відповідних до придуманої легенди ювілеїв.

Постала необхідність відновити втрачену спадкоємність та історичну наступність БДМУ з його славними попередниками, починаючи від 1931 року. І, нарешті, конкретизувати відповіді на наступні питання: за яких обставин, коли і де був заснований Буковинський державний медичний університет як вищий навчальний заклад України; де і як він працював до появи на Буковині; як з'явився в Чернівцях та як розвивався і чого досяг за роки діяльності на Буковині?

Матеріал і методи. Шляхом вивчення історії медицини України від 20-х років ХХ століття, вивчення та аналізу архівних документів, музейних матеріалів і предметів історико-медичного музею університету, друкованих видань про БДМУ та його науковців, мемуарів видатних випускників університету, публікацій у газетах і журналах, аудіо і відео матеріалів сучасних засобів масової інформації, доповнити і конкретизувати уже відому історію про заснування та розвиток БДМУ, виправити допущені помилки та історичні неточності в біографії навчального закладу.

Київський період діяльності навчального закладу (1931–1944). Тож за яких обставин, де і коли був заснований Буковинський державний медичний університет? Після жовтневої революції 1917 року і закінчення громадянської війни (1918-1922) у створеному СРСР, до якого входила й Україна, гостро відчувався брак кадрів з вищою освітою. На початку 30-х років надзвичайно актуальним став директивний лозунг ВКП(б) «Кадри вирішують все!».

Як і в решті республік СРСР, в Україні катастрофічно не вистачало лікарів. Тому декілька прикладів. У 1925-1929 роках навіть Наркомат охорони здоров'я України очолював робітник, член ВКП(б) Д.Сфімов, який перед призначенням на посаду отримав двомісячну медичну підготов-

ку. У лікувальних закладах на посадах лікарів часто працювали фельдшери, досвідчені медсестри, зубні лікарі, акушерки.

Для негайного вирішення кадрової проблеми в медицині радянська влада розпочала організацію медичних інститутів нового, виробничого типу, які отримали назву «лікарня – інститут». Вони призначалися для підготовки лікарів із числа середніх медпрацівників (фельдшерів, медсестер, зубних лікарів, лаборантів). Вперше в історії вітчизняної та світової медицини у Харкові та Вінниці були відкриті навіть інститути заочної медичної освіти.

В Україні з 1 березня 1931 року «лікарні – інститути» створюються в Києві, Харкові, Одесі, де уже існували державні медінститути, а також у містах Вінниці, Запоріжжі, Житомирі, Полтаві, Кременчуку, Кіровограді, Миколаєві і Херсоні, де вищих навчальних медичних закладів не було. У 1934–1936 роках «лікарні-інститути» у Вінниці, Запоріжжі, Києві, Одесі та Харкові рішеннями Ради Народних Комісарів УСРР були реорганізовані в державні медінститути. В інших містах після першого випуску виробничі «лікарні-інститути» були ліквідовані як не здатні забезпечити належної підготовки лікарів. Так, у 1934–1936 роках у переліку державних вищих навчальних медичних закладів України з'явилися 2-й Київський, 2-й Харківський та 2-й Одеський державні медичні інститути.

У живописному куточку міста Києва на Лук'янівці в 1885–1904 роках була споруджена за проектом архітектора В.Н.Ніколаєва на кошти меценатів Бродських, Гальперіних, подружжя Заксів та Френкелів *Київська єврейська безкоштовна лікарня*. Це була багатопрофільна лікарня із найсучаснішим на той час оснащенням і висококваліфікованим медперсоналом. У цій лікарні працювали такі світила вітчизняної медицини, як О.П. Вальтер, Г.М. Мінх, В.Ю. Чаговець, В.О. Караваєв, О.Ф. Шимановський, М.В. Скліфосовський. Після жовтневих подій 1917 року Єврейська лікарня була перейменована в Першу Київську робітничу, а пізніше – у Першу радянську лікарню (нині Київська обласна клінічна лікарня по вулиці Багговутівській, 1).

Навесні, **1 березня 1931 року** на базі цієї лікарні був заснований виробничо-медичний інститут, який розпочав підготовку лікарів із фельдшерів та медсестер без звільнення їх від роботи. Директором новоствореного інституту призначено кандидата медичних наук, акушера-гінеколога Н.Г.Окропаридзе (згодом доцент кафедри акушерства і гінекології 2-го КДМІ). Функції клінічних кафедр виконували відповідні за профілем відділення лікарні, а обов'язки завідувачів кафедр покладалися на завідувачів цих відділень. Лабораторії лікарні були одночасно навчальною базою і виконували функції теоретичних кафедр виробничого інституту. Наприклад, патолого-анатомічне відділення лікарні одночасно виконувало функції анатомічних кафедр. У 1934 році

було випущено 42, а в 1935 році – 34 дипломованих лікарі. Практичний досвід роботи «лікарні – інституту» і фаховий рівень лікарів перших випусків показали, що Перша Київська робітничка лікарня є хорошою навчальною базою, здатною забезпечувати високий рівень підготовки лікарів.

На прохання Народного комісаріату охорони здоров'я, Рада Народних Комісарів Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР) **Постановою № 1049 від 16 липня 1936 року** реорганізувала Київський виробничо-медичний інститут з 1 вересня 1936 року в стаціонарний 2-й Київський державний медичний інститут (2-й КДМІ) із лікувальним факультетом. Будівлі й оснащення Першої Київської робітничої лікарні були передані у власність 2-го КДМІ, що дозволило всі теоретичні та майже всі клінічні кафедри розмістити у власній живописній садибі. Ось зміст цієї Постанови (архівний оригінал).

Постанова № 1049

Про реорганізацію Київського виробничо – медичного інституту

Рада Народних Комісарів УСРР постановляє:

1. Реорганізувати з 1 вересня 1936 року виробничо-медичний інститут у м. Києві на стаціонарний 2-й Київський медичний інститут.

2. У зв'язку з реорганізацією інституту, дозволити Наркомздоров'я Української Соціалістичної Радянської Республіки:

а) видати інституту триста шістьдесят тисяч (360000) крб. на дообладнання лабораторій та кафедр новоутвореного інституту й збільшити кошторис інституту по ст. ст. 1,2,6,7 на сто п'ятдесят тисяч (150000) крб. Покриття цих витрат провести за рахунок загальних асигнувань на кадри Нарком здоров'я;

б) для поширення учбової площі інституту на базі 1-ї Київської робітничої лікарні придбати 4 стандартних будинки вартістю п'ятсот тисяч (500000) крб. у межах установлених на 1936 рік лімітів капіталовкладень по Нарком здоров'я за рахунок відповідного зменшення капіталовкладень по будівництву морфологічного корпусу Київського медінституту.

*Голова Ради Народних Комісарів П. Любченко
Заступник керівничого справ РНК УСРР
Я. Кричевцев.*

Із 20 клінічних кафедр 16 були створені і розміщені в профільних відділеннях лікарні, які стали власними клініками інституту, а решта шість – на базі кращих міських і відомчих лікарень Києва. Директором інституту призначено керівника цієї лікарні кандидата медичних наук М.Є.Лиманського.

Багато кафедр у 2-му Київському медінституті очолили відомі у світі науковці: академіки класик електрофізіології В.Ю.Чаговець (кафедра нормальної фізіології), В.М.Іванов (кафедра факультетської терапії), І.М. Іщенко (кафедра загальної хірургії), перша жінка – академік А.І. Замкова-Смирнова (кафедра патологічної анатомії),

професори Г.С. Барг (кафедра мікробіології), Б.Я. Падалка (кафедра інфекційних хвороб), В.Г. Лазарев (кафедра неврології), П.І. Баранник (кафедра загальної гігієни), І.В. Базилевич (кафедра госпітальної терапії), А.С. Берлянд (кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб), А.М. Ольшанецький (кафедра акушерства і гінекології), Б.М. Городинський (кафедра госпітальної хірургії), В.Г. Балабан (кафедра дитячих хвороб), С.І. Радченко (кафедра соціальної гігієни), Є.І. Левін (кафедра дерматовенерології), Я.Г. Замковський (кафедра очних хвороб), В.П. Кибальчич (кафедра анатомії), П.С. Шидловський (кафедра топографічної анатомії), Р.А. Димшиц (кафедра патологічної анатомії), Б.М. Колдаєв (кафедра біохімії), Ф.І. Гейліх (кафедра фармакології).

Де і як працював новостворений медичний навчальний заклад до появи на Буковині? До 1941 року 2-й КДМІ працює на Лук'янівці в Києві і скоро стає шанованим вищим навчальним і лікувальним закладом міста і України. Досконала навчально-матеріальна база, укомплектованість кафедр знаменитими в зарубіжних наукових колах професорами та доцентами забезпечили гарні умови для навчально – виховної, науково – дослідної та лікувальної діяльності новоствореного 2-го КДМІ. У Києві з'явився небажаний конкурент для Першого Київського медичного інституту, який був створений дещо раніше (1920) на базі медичного факультету Київського університету Святого Володимира. Знаменитий учений – хірург, державний і громадський діяч В.Д. Братусь у своїх спогадах чотири роки навчання у 2-му КДМІ називав «найкращими роками своєї юності».

Протягом 1931-1940 років чисельність студентів зростає з 47 (1931) до 1618 (1940), а випуск лікарів збільшився з 42 (1934) до 245 (1940). Усього за 10 років (1931-1941) в інституті було підготовлено понад 560 лікарів.

З початком війни, через загрозу окупації ворогом Києва, у липні 1941 року наявних у місті і відкликаних з практики студентів інституту направили до м. Харкова, де їх тимчасово приймав Перший Харківський медичний інститут. У серпні до м. Харкова були евакуйовані навчально-матеріальна база та наявний на той час у Києві професорсько-викладацький склад 1-го і 2-го Київських медичних інститутів. Всі прибули до Харкова студенти обох Київських медичних інститутів були мобілізовані і направлені на фронт: студенти 4 – 5-х курсів – заурядлікарями (лікарями без диплома), а студенти 2 – 3-х курсів – медсестрами та фельдшерами. Частина знаних професорів та доцентів була призвана в кадрову армію на посади головних спеціалістів медслужби фронтів, армій, госпітальних баз.

Тому тимчасово, на воєнний період, шляхом об'єднання зібраного в Харкові штатного персоналу та навчально-матеріальної бази двох Київських медичних інститутів був створений Київський медичний інститут (об'єднаний). Адміністрація об'єднаного Київського медичного інституту розмістила-

ся на вулиці Сумській, 1. Кафедри цього інституту були укомплектовані не за штатним розкладом, а об'єднували персонал та оснащення кафедр обох київських інститутів. Таким штатом і оснащенням Київський медичний інститут (об'єднаний) працював до поновлення в 1944 році діяльності 1-го та 2-го медичних інститутів як окремих навчальних закладів. В історії 1-го КДМІ (тепер Національний медуніверситет ім. О.О. Богомольця) утворення об'єднаного медичного інституту подається як ліквідація 2-го КДМІ включенням його в 1941 році до складу 1-го Київського медичного інституту.

Загроза захоплення ворогом м. Харкова примусила евакуювати Київський об'єднаний медичний інститут на Урал до м. Челябінська, де він розмістився на вулиці Комуни, 35 і працював до повернення наприкінці грудня 1943 року у звільнений від ворога Київ. У м. Челябінську залишився працювати Челябінський медичний інститут (тепер Челябінська державна медична академія Російської Федерації), створений за рахунок частини матеріального оснащення та особового складу кафедр і клінік київських медичних інститутів.

До речі, у жовтні 1941 року в окупованому м. Києві було поновлено навчання на 4-му та 5-му курсах лікувального факультету Київського медичного інституту. Брак лікарів для населення, загроза розповсюдження епідемічних хвороб примусили окупантів задовольнити прохання Української Національної Ради (УНР) про відкриття медичного інституту. Членами УНР були ректор Київського політехнічного інституту проф. М. Величківський – голова, Олег Ольжич (Кандиба), Олена Теліга, сестра Лесі Українки Ісидора Косач-Борисова, багато інших видатних особистостей. Всього 130 членів.

Створений медичний інститут був укомплектований професорами, доцентами, асистентами та студентами Першого і Другого Київських медичних інститутів, які не встигли або не змогли евакуюватися до Челябінська. Інститут очолили доцент – хірург О. Лазуренко (ректор), професор – патологоанатом Б. Кучеренко (проректор), акушер-гінеколог професор М.К. Венцковський (проректор з навчальної роботи і одночасно завідувач кафедри акушерства і гінекології).

Навесні 1942 року керівники Київського медичного інституту Б. Кучеренко і О. Лазуренко були заарештовані, а невдовзі їх разом із членами УНР та деякими науковцями медичного інституту розстріляли в Бабиному Яру (серед них Олег Ольжич, Олена Теліга, завідувач кафедри мікробіології 2-го КДМІ проф. Г.С. Барг). У листопаді 1942 року інститут реорганізований в «Полімедікум», а потім ліквідований. Частина студентів відправлено на роботу до Німеччини.

Після повернення наприкінці грудня 1943 року Київського об'єднаного медичного інституту із Челябінська до визволеного Києва, діяльність Першого Київського медичного інституту була поновлена наприкінці того ж 1943 року з розміщен-

ням його на навчальній і клінічній базах обох інститутів, які збереглися від зруйнувань.

За яких умов і коли з'явився Другий Київський медичний інститут на Буковині? 29 березня 1944 року було звільнене університетське місто Чернівці. Восени 1944 року закінчилися бойові дії на території Буковини. Місто Чернівці за роки війни не зазнало руйнувань. Місцева влада Буковини звернулася до Раднаркому УРСР з проханням передислокувати 2-й Київський медінститут до міста Чернівців. Була надіслана в Київ спільна Постанова обкому КП(б)У і Облвиконкому Чернівецької області за № 404 від 11 вересня 1944 року.

Наркомат охорони здоров'я УРСР на прохання обкому компартії та облвиконкому Чернівецької області звернувся до Ради Народних Комісарів УРСР із проханням поновити діяльність 2-го Київського державного медінституту з передислокацією його в місто Чернівці. Місто мало всі необхідні умови для розміщення в ньому та забезпечення повноцінної діяльності так потрібного Буковині вищого медичного навчального закладу.

Раднарком УРСР Постановою № 1360 від 20 жовтня 1944 року дозволив Народному комісаріатові охорони здоров'я поновити діяльність Другого Київського медичного інституту з лікувальним факультетом та передислокувати його в м. Чернівці. Саме передислокувати в Чернівці, а не створити на його базі Чернівецький медінститут. Необхідність ще раз акцентувати на цьому увагу зумовлена тим, що безпідставно роком заснування (народження) Буковинського медичного університету став 1944 – тобто рік початку діяльності 2-го Київського медичного інституту на Буковині. Щоб освіжити історичну пам'ять, наводимо повний зміст Постанови № 1360 від 29 жовтня 1944 року (архівний варіант). До речі, Постанова РНК УРСР була підготовлена ще в серпні 1944 року, а затверджена за № 1360 лише 20 жовтня 1944 року. Ще продовжувалася війна, яка закінчиться у травні 1945 року. Мабуть дуже складно було у воєнні роки поновлювати роботу навчальних закладів.

Постанова № 1360

Ради Народних Комісарів УРСР

від 20 жовтня 1944 року місто Київ

Про поновлення роботи 2-го Київського медичного інституту

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Народному Комісаріату Охорони Здоров'я УРСР поновити діяльність 2-го Київського медичного інституту з лікувальним факультетом.

2. Дозволити Наркомату здоров'я УРСР провести **передислокацію**

2-го Київського медичного інституту до міста Чернівці.

3. Зобов'язати виконком Чернівецької облради депутатів трудящих виділити та закріпити за медичним інститутом: будинки на Театральній площі № 5-6; будинок по вулиці Неагой Бесараб

№ 1; будинок колишнього теологічного факультету.

а). Закріпити за медичним інститутом як клініко-поліклінічну базу в місті Чернівцях: обласну лікарню на 700 місць; пологовий будинок на 100 місць; дитячу лікарню на 150 місць; психіатричну лікарню на 600 місць; лікарню для туберкульозних хворих на 100 місць; облвендиспансер; облтубдиспансер; 2-гу міську поліклініку; жіночу і дитячу консультації та молочну кухню.

б). Виділити 75 квартир для професорсько-викладацького складу і співробітників інституту;

в). Виділити медінституту 75га землі для організації допоміжного господарства.

4. Затвердити контингент набору студентів до інституту в 1944-1945 навчальному році на перший курс – 300 чоловік.

5. Зобов'язати Народний Комісаріат Охорони здоров'я УРСР до 1 жовтня 1944 року укомплектувати інститут професорсько-викладацьким складом, організувати лабораторії, кабінети, провести потрібний ремонт приміщень і пристосувати їх для використання.

6. Зобов'язати Наркомат торгівлі УРСР (тов. Дрофу) відкрити при інституті їдальню закритого типу для професорсько-викладацького складу та студентів інституту.

7. Наркомат фінансів УРСР разом із Наркоматом здоров'я УРСР передбачити за республіканським бюджетом відповідні асигнування на утримання згаданого інституту і його клінічної бази.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР М.С. Хрущов

Заступник керуючого справами РНК УРСР І. Джигамон

У Постанові № 1360 від 20.10.1944 року забули лише вказати, як слід називати 2-й Київський медінститут після передислокації його в Чернівці. Не отримавши нової назви і печатки, передислокований у Чернівці столичний медичний навчальний заклад продовжує працювати як «Другий Київський державний медичний інститут у місті Чернівцях». У зв'язку з цим, цікавими є накази, які видавав упродовж жовтня і листопада 1944 року тимчасово виконуючий обов'язки директора цього інституту доцент Євген Ілліч Кефелі (пізніше – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії 1-го Київського медінституту). Наприклад (з архіву):

Наказ № 1

по Другому Київському медичному інституту

в місті Чернівцях від 21 жовтня 1944 року

1. За наказом № 1858 НКОЗ УРСР від 03.09.1944 р. відновлюється діяльність 2-го Київського медичного інституту у складі лікувального факультету в місті Чернівці. За цим же наказом затверджено контингент прийому студентів на 1944-1945 навчальний рік на перший курс у кількості 300 осіб.

2. За наказом № 1876 НКОЗ УРСР від 07.10.1944 р. я, Кефелі Євген Ілліч, прибув у командировку до міста Чернівці для організації 2-го Київського медичного інституту і вступив у тимчасове виконання обов'язків на час командировки з 10.10.44 року директора цього інституту.

3. Призначити кандидата медичних наук доцента Шульга Михайла Сидоровича з 10 жовтня 1944 р. виконуючим обов'язки завідувача кафедри гістології 2-го Київського медичного інституту в Чернівцях та тимчасово виконуючим обов'язки заступника директора в навчально-науковій частині.

Підстава: наказ по НКОЗ УРСР від 07. 10. 1944 р. Директор Є.І.Кефелі.

Доречно зауважити, що згідно з Постановою Раднаркому УРСР № 1360 для розміщення інституту виконком Чернівецької обласної ради був зобов'язаний **виділити і закріпити за медичним інститутом:** 1) будинки на Театральній площі № 5-6 (колишні Єврейський дім та Торгово-промислова палата Буковини); 2) будинок № 1 на вулиці Неагой Бесараб (теперішня вул. М. Штерна), в якому нині знаходиться навчально-адміністративний корпус Буковинського фінансово-економічного університету; 3) будинок колишнього теологічного факультету Чернівецького університету, який розміщувався в одному із корпусів резиденції буковинських митрополитів (корпус теперішнього філософсько-теологічного факультету і факультету іноземних мов ЧНУ ім. Юрія Федьковича). Але не так сталося як планувалося.

Набір студентів на перший курс 1944-1945 навчального року для 2-го Київського медичного інституту в м. Чернівцях проводив влітку 1944 року в Києві 1-й Київський медінститут, а ще понад 50 осіб набрали із місцевого населення та поранених, які лікувалися у фронтових військових шпиталях, що знаходилися на той час у Чернівцях. Набрані на перший курс в 1944 році абітурієнти чисельністю 372 особи (14 чоловічої та 358 жіночої статі) були зараховані в жовтні 1944 року «студентами Другого Київського медичного інституту в м. Чернівцях» і розпочали заняття з 1 листопада на кафедрах Чернівецького державного університету. Решта курсів (2, 3, 4-й) інституту комплектувалися до березня 1945 року переводом студентів із різних медінститутів колишнього СРСР. На 4-й курс було зараховано також 50 демобілізованих за уряд лікарів для завершення перерваного війною навчання і отримання диплома про вищу медичну освіту.

Наприкінці листопада 1944 року в Наркомздор'я УРСР було надіслано звіт про укомплектованість та організацію роботи 2-го Київського медичного інституту на новому місці. Лише після звіту наприкінці листопада 1944 року 2-му КДМІ було надано назву «Чернівецький державний медичний інститут» і для засвідчення офіційних документів вручено нову печатку. З грудня 1944 року інститут продовжує свою діяльність з новою

назвою. Так закінчився *Київський і* розпочався *Буковинський період* діяльності БДМУ.

Буковинський період діяльності навчального закладу (від 20 жовтня 1944 року). Як розпочинав свою діяльність і розвивався навчальний заклад на Буковині? У надзвичайно важких мовах завершального року війни та повоєнної розрухи розпочинався *Буковинський період* діяльності передислокованого із Києва в Чернівці вищого медичного навчального закладу. Ще продовжувалася війна. Місцева влада не змогла належно виконати постанову РНК УРСР № 1360, про що свідчить письмове звернення тимчасово виконуючого обов'язки директора інституту доцента Є.І. Кефелі до секретаря обкому КП(б)У та голови Чернівецького облвиконкому. Ось деякі відомості з цього листа (з архіву): *«21 жовтня 1944 року в Чернівці прибула бригада в складі 4 чоловік для організації інституту. На даний час, через 14 днів роботи, необхідно відмітити наступне: 1) на 4 листопада 1944 року в інституті нараховується 252 студенти, а 24 особи ще закінчують складати вступні іспити; 2) навчальний процес в інституті розпочатий 1 листопада на кафедрах Чернівецького держуніверситету; 3) набір студентів у Чернівецький медінститут продовжено до 15 листопада 1944 року.*

Умови в інституті незадовільні. Із відведених Постановою Раднаркому УРСР будинків, інституту передаються тільки будинок на Театральній площі, 6 та готель «Бристоль» на площі Дачія, 1 (теперішня площа Філармонії). Будинки на Театральній площі, 5 (теперішній Центральний палац культури міста Чернівці), по вулиці Неагой Бесараб, 1 (теперішня вул. М. Штерна, 1) та вулиці Масарика, 2 (теперішня вул. Богомольця, 2) до цього часу інституту так і не передані. Студенти, що приїхали з України і Росії, проживають у приміщеннях теологічного корпусу, не маючи ні ліжок, ні матраців. Більшість сплять на підлозі, на шафах.

... Медінститут не має палива, а тому приміщення виділених навчальних корпусів і гуртожитків не опалюються. Облпланом виданий наряд на 150 складометрів дров, але інститут не має транспорту і завезти їх не може. Із 75 обіцяних квартир виділено лише 6 і ті на околиці міста. Не отримано ніяких меблів і інститут їх не має. Заняття ведуться на поломаних партах, взятих у школі, та з використанням інших випадкових меблів. Через відсутність класних дощок, необхідні записи на заняттях викладачі та студенти виконують на дверях. Передані інституту будинки на Театральній площі і площі Дачія потребують капітального ремонту, який виконати ніхто не може.

... Просимо надати допомогу у вирішенні проблем, тому що надалі становище буде ще більше важким». 6 листопада 1944 року.

Лист підписали завідувач обласного відділу охорони здоров'я В.І. Гордієнко та виконувач обов'язків директора інституту Є.І. Кефелі.

У перші роки діяльності інституту на Буковині велику роль у розміщенні, оснащенні та організації роботи кафедр, в підготовці медичних кадрів та розвитку медичної науки відіграли видатні науковці, завідувачі кафедр професори С.М. Савенко (нервові хвороби), Б.Л. Радзіховський (офтальмологія), М.К. Венцковський, Л.Б. Теодор (акушерство й гінекологія), В.О. Ельберг, Н.Б. Щупак, М.Ю. Рапопорт, В.А. Тригер (внутрішні хвороби), Є.Р. Цитрицький, О.Ю. Мангейм (хірургія), Г.П. Калина (мікробіологія), З.Н. Гржебін (дерматовенерологія), С.П. Закривидорога (фармакологія), Я.П. Скларов (нормальна фізіологія), І.Г. Федоров і Д.С. Четвертак (патфізіологія), К.Д. Філатова (анатомія), О.М. Федорович (педіатрія), Н.М. Шинкерман (патанатомія), Н.П. Татаренко (психіатрія), М.І. Михалойц (ЛОР-хвороби), А.В. Кирилічева (гістологія). Саме ця когорта науковців під керівництвом ректорів Д.С. Ловлі (1945-1951) і М.Б. Маньковського (1951-1954) започаткувала діяльність медінституту в перші десять років після переїзду його до Чернівців. На 33 кафедрах інституту в 1945 році працювали 13 професорів, 27 доцентів, 46 асистентів – кандидатів меднаук, 52 викладачі без наукового ступеня. Із Чернівецької області вступили до інституту протягом 1945-1951 років всього 66 осіб, а закінчили за цей період навчання в інституті всього 48 буковинців (не вистачало молоді із середньою освітою).

Від початку своєї діяльності в Чернівцях інститут стає навчально-методичним, науководослідницьким та лікувально-профілактичним центром Буковини. Науковці інституту разом з місцевими органами охорони здоров'я ліквідували в краї епідемії висипного (1944) та поворотного (1945) тифів, запобігли епідемії черевного тифу (1945), ліквідували високу захворюваність венеричними хворобами (1944-1948), туберкульозом (1944-1958), ендемічним зобом (1946-1963), значно зменшили дитячу смертність.

Медінститут у післявоєнний період відіграв велику роль у підвищенні кваліфікації лікарів Буковини, удосконаленні їхніх знань. Особливо допомогли в цьому виїзди науковців інституту в районні та дільничні лікарні з проведенням на місцях так званих «Днів лікаря». Кафедри інституту були закріплені за певними районними та дільничними лікарнями. Відповідно підібрана група науковців виїздила в район і працювала за затвердженим планом. Як правило, у День лікаря читалась лекція для всього медперсоналу лікарні і району про міжнародне становище або на актуальну тематику. Провідні науковці від кафедр знайомили лікарів із новинами в медицині: актуальними відкриттями медичної науки, новими методами діагностики та лікування. Обов'язково проводилися консультації зі складанням плану лікування тяжко хворих або професорські (доцентські) консультативні обходи. Іноді виконувалися разом із місцевими хірургами заплановані операції. Такими в більшості були за змістом

і формою «Дні лікаря» на місцях з участю науковців медінституту. Провідні вчені інституту за сумісництвом обіймали посади головних спеціалістів Чернівецької області (наприклад, хірурга – Є.Р. Цитрицький, терапевта – В.О. Ельберг, акушера-гінеколога М.К. Венцковський, невропатолога – С.М. Савенко, травматолога – О.Ю. Мангейм).

Упродовж 1954-1969 років видатними вченими університету формуються, розпочинають свою діяльність і незабаром стають відомими в Україні, у Радянському Союзі та в далекому зарубіжжі такі наукові школи Буковини: **1. Неврології** – на чолі із С.М. Савенком, **2. Гастроентерології**, яку очолювали Н.Б. Щупак і О.І. Самсон, **3. Ендокринології** – на чолі з Я.Д. Кіршенблатом, **4. ембріотопографії** – на чолі з М.Г. Туркевичем, **5. Офтальмології** – на чолі з Б.Л. Радзіховським, **6. Синтезу нових антимікробних речовин**, яку очолювали В.П. Денисенко, С.П. Закривидорога, Г.К. Палій. Загальне визнання не тільки в Україні, а й за її межами отримали наукові розробки вчених інституту із проблем патології нервової системи, особливо нейроінфекції (професор С.М. Савенко), психіатрії (професор Г.Ю. Маліс), гастроентерології (професори Н.Б. Щупак, В.А. Тригер, О.І. Самсон), ендокринології (професори Я.Д. Кіршенблат, Н.М. Шинкерман, М.М. Ковальов, доцент Б.Б. Роднянський), ембріотопографії (професори М.Г. Туркевич, В.А. Малішєвська, В.М. Круцяк), офтальмології (професор Б.Л. Радзіховський), синтезу декаметоксину, етонію та інших нових антимікробних речовин (професори Г.П. Пісько, В.П. Денисенко, Г.К. Палій, Ю.Л. Волянський).

Теоретичні і практичні розробки науковців Буковинської неврологічної школи стали основою для проведення у 1968 році на базі Чернівецького медінституту виїзної сесії головного НДІ неврології і психіатрії АМН СРСР. Надалі наукові досягнення створених при медінституті наукових шкіл Буковини стали основою для проведення на базі Чернівецького медінституту Пленуму правління Всесоюзного наукового медичного товариства гастроентерологів (1971), IV Всесоюзної конференції з проблем водно – сольового обміну і функції нирок (1974), Третього з'їзду анатомів, ембріологів і топографоанатомів УРСР (1990).

У 1957 році Чернівецькому державному медичному інституту – як тоді було прийнято писати – «рішенням Ради Міністрів СРСР і Центрального комітету КППС було надане почесне право приймати до захисту кандидатські дисертації за спеціальностями: гігієна, фармакологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, нормальна анатомія, патологічна анатомія, терапія, хірургія, нервові хвороби, очні хвороби, акушерство і гінекологія, психіатрія». У травні 1957 року вперше в історії навчального закладу були захищені на засіданні вченої ради кандидатські дисертації викладачів інституту А.Д. Юхимця, І.М. Рембези,

Ю.Ю. Бобика. Всього в 1957-1969 роках було захищено 177 дисертацій із НДІ і медінститутів України та інших республік СРСР, із яких були не затверджені ВАКом лише дві. У 1975 році через скороченням спеціалізованих вчених рад, було скасоване право захисту на вченій раді Чернівецького медінституту кандидатських дисертацій.

Упродовж 1963-1974 років завдяки діяльності ректора О.Д.Юхимця значно розширилась й удосконалилася навчально-матеріальна база інституту. Була проведена реконструкція деяких навчальних корпусів, побудовані чотири нові гуртожитки для студентів, вступив у дію прекрасний спортивний комплекс, їдальні та комбінат побутових послуг для студентів, побудовані дваринник і господарський двір.

На мальовничому березі річки Дністер біля села Репужинці (70 км від міста Чернівці) у тінистих алеях березового та соснового гаїв був облаштований спортивно-оздоровчий табір для студентів та співробітників інституту на 250 відпочиваючих. Оздоровчий табір заснований у 1958 році з ініціативи тодішнього завідувача кафедри фізичного виховання Костянтина Володимировича Миронова.

Вперше табір прийняв на відпочинок студентів і співробітників тодішнього Чернівецького медінституту в 1958 році. Розміщались відпочиваючі тільки в наметах, наданих військовою частиною, із якою медінститут підтримував тісні шефські зв'язки. Лише їдальня знаходилася в дерев'яному будинку.

На початку 60-х років з ініціативи ректора інституту О.Д. Юхимця були побудовані для відпочиваючих різного типу цегляні та дерев'яні котеджі, павільйони для настільних ігор, літній театр, спортивні майданчики.

У 1968 році, після реконструкції і капітального ремонту переданого у власність інституту будинку колишньої 4-ї Чернівецької текстильної фабрики, був уведений у дію навчально-спортивний комплекс із чудовими спортивними залами, які забезпечували можливість організувати роботу будь-яких спортивних секцій та проводити різнопланові спортивні змагання.

Під керівництвом ректорів О.Д. Юхимця (1963-1974) та В.К. Патратія (1974-1993) у зростанні й поширенні авторитету Чернівецького медінституту за межі України важливу роль відіграла діяльність добре відомих в Україні та за її межами науковців П.М. Гудзенка, Т.К. Набухотного (педіатрія), С.П. Закривидороги, Г.Т. Піська, Ю.І. Іванова (фармакологія), М.Г. Туркевича, В.А. Малішевської, В.М. Круцяка (анатомія), Г.А. Троян, Ю.Л. Волянського, Г.К. Палія (мікробіологія), С.М. Савенка, П.В. Волошина, І.К. Владковського, В.К. Чернецького (неврологія), Б.А. Пахмурного, Д.С. Четвертака, А.І. Гоженка, Л.М. Очеленка (патофізіологія), О.С. Сокол (Тарабан), В.П. Ліпковського, А.М. Михайлової (інфекційні хвороби), В.А. Тригера, О.І. Самсон (внутрішні хвороби), Г.Ю. Ма-

ліса, Ю.А. Антропова (психіатрія), Д.О. Битченка, О.О. Гладкова (ЛОР-хвороби), Я.Б. Кіршенבלата (нормальна фізіологія й ендокринологія), В.Л. Хенкіна, Л.І. Романа, С.А. Каца, Б.О. Мількова (хірургія), П.С. Драчука (травматологія і ортопедія).

У 1989 році була вперше в СРСР проведена, подібно сучасній акредитації, перевірка всіх вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів СРСР. За результатами перевірки стану навчально-матеріальної бази, рівня навчально-методичної, науково-дослідницької, лікувально-профілактичної, виховної діяльності, загального рівня підготовки медичних кадрів, забезпечення умов для занять спортом, умов побуту і дозвілля студентів Чернівецький медінститут посів 9-те місце серед 86 медичних інститутів СРСР.

У 1993 році вперше було не призначено, а обрано за конкурсом ректора інституту. Колектив вибрав на цю посаду колишнього свого випускника, заслуженого працівника народної освіти України, академіка АН ВШУ, члена-кореспондента Академії педагогічних наук України, доктора медичних наук, професора В.П.Пішака, відомого своїми працями в галузі нейроендокринології та хронобіології.

З його обранням оживляються і набирають нового змісту всі напрямки діяльності навчального закладу. Розширюються зв'язки інституту із зарубіжними навчально-науковими закладами. В інституті розпочата підготовка лікарів для країн ближнього й далекого зарубіжжя. Започатковане співробітництво з навчальними закладами та науковцями Австрії, Німеччини, США, Канади, Швеції, Голландії, Франції, Румунії, Росії, Болгарії, Польщі. Відкрито 10 нових і поновлено роботу чотирьох раніше закритих кафедр.

Значно розширюється та удосконалюється навчально-матеріальна база навчального закладу. Починаючи з 1994 року, поступово реставровані, капітально відремонтовані, оснащені сучасними меблями і технічними засобами всі навчальні корпуси. Крім того, реконструйовані, капітально відремонтовані, укомплектовані необхідним оснащенням та введені в експлуатацію нові навчальні корпуси, нові факультети, нові кафедри. Поновлена робота бази відпочинку «Здоров'я» на річці Дністер. П'ять гуртожитків забезпечують розміщення в них майже усіх студентів.

У 1995 році Державна акредитаційна комісія визнала інститут акредитованим за статусом вищого закладу освіти четвертого рівня, а в 1997 році *Постановою Кабміну України № 312 від 4 квітня 1997 р.* на базі Чернівецького медінституту була створена Буковинська державна медична академія (БДМА). До складу академії увійшли три медичних училища – Чернівецьке, Новоселицьке й Вашківцеве (теперішні медичні коледжі БДМУ).

На базі навчального закладу в 1995 році проведена вперше в Україні Міжнародна конференція з питань розвитку медсестринства, а в 1999

році – Перший Всеукраїнський з'їзд молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів, на яких були визначені основні напрямки дальшого розвитку медсестринства і підготовки молодших медичних спеціалістів в Україні.

Завжди вагомо утверджували авторитет навчального закладу і його вихованці. Двоє з них були призначені на посаду Міністра охорони здоров'я України: талановитий хірург, член-кореспондент АН і АМН УРСР, лауреат Державної премії УРСР В.Д. Братусь (1954-1957 рр. та вдруге в 1968-1975 рр.) і хірург, академік АМН України Ю.П.Спіженко (1992-1994 рр.). Вихованці інституту, а в подальшому знані вчені й громадські діячі, стали Надзвичайними й Повноважними Послами України в Індії (професор Г.І. Ходоровський) і Румунії (професор Л.І. Сандуляк). Багато випускників і науковців інституту очолили відомі в Україні і за її межами науково – дослідні центри та інститути: академік АМН України Г.В. Гайко – директор Українського НДІ травматології й ортопедії; академік АМН України Д.І. Заболотний – директор НДІ оториноларингології; В.В. Поканевич – генеральний директор Української асоціації народної медицини; О.В. Панасюк – знаний фізіатр, доктор медицини, академік АН ВШУ, нині професор кафедри фізіатрії Українського інституту народної медицини; В. Шаповал – директор нефроурологічного центру, завкафедри урології Харківського медичного університету; чл.-кор. АМН України М.Г. Продачук – директор інституту екогігієни і токсикології імені Л.І. Медведя (Київ); академік АМН і чл.-кор. НАН України Д.Д. Зербіно – директор Інституту клінічної патології, завідувач кафедри патанатомії Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького; професор Т.Д. Никула – завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб №2, проректор із навчальної й наукової роботи (1986-1997) Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; заслужений діяч науки, доктор медицини, професор І.С. Зозуля, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри швидкої та невідкладної допомоги Київської державної медакадемії післядипломної освіти; проректор з лікувально-профілактичної роботи цієї ж академії доктор медичних наук, професор Ніна Гойда, головний терапевт Естонії Н.В. Ельштейн – доктор меднаук, професор, заслужений лікар Естонії, відомий у світі також своїми філософсько-публіцистичними книгами «Діалоги про медицину», «Медицина і час».

Медичний навчальний заклад забезпечував не тільки високий рівень фахової підготовки лікарів, але й надавав всі можливості для розквіту талантів, якими Бог обдарував його вихованців. Так, у період навчання в інституті розкрився й розквітнув усіма барвами талант відомих в Україні і в усьому світі діячів культури, Героя України, лауреата Державної премії України імені Т.Шевченка композитора, поета, музиканта й

виконавця естрадних та народних пісень Володимира Івасюка, лауреата Державної премії України поета-пісняря, народного артиста України, громадського діяча Михайла Ткача, лауреата Золотої медалі ЮНЕСКО і звання «*Золоте ім'я світової культури*», хірурга, піаніста, композитора Йосипа Ельгісера. Усі вони поєднували успішне навчання із заняттями в гуртках художньої самодіяльності.

Тільки за роки діяльності навчального закладу на Буковині (1944-2012) підготовлено понад 20 000 лікарів та більше 700 бакалаврів, а усього за всі роки діяльності від дня заснування навчального закладу підготовлено більше 25 000 лікарів.

Від початку діяльності навчального закладу на Буковині в університеті склалися гарні традиції навчально-наукової діяльності та творчого відпочинку і культурного дозвілля як студентів, так і співробітників. Власний спортивний комплекс дозволяє організувати роботу будь-яких спортивних секцій. У позанавчальний час працюють спортивні секції та гуртки за інтересами. Чудові умови для культурного дозвілля студентів та співробітників вищу з'явилися після уведення в дію у 2004 році реставрованого та капітально відремонтованого, переданого для БДМА будинку, в якому розмістився палац «Академічний» на 700 місць. У палаці створені чудові умови для проведення різнопланових студентських вечорів, мистецьких заходів, творчих зустрічей, занять у гуртках художньої самодіяльності. Художня самодіяльність університету представлена відомими за межами України студентським Народним ансамблем пісні й танцю «Трембіта» та хором співробітників, які брали участь і стали призерами міжнародних фестивалів у Польщі, Угорщині, Румунії, а також самодіяльним студентським театром, який 2012 року отримав звання «Народний театр», командами КВК тощо. Навчальний заклад має чудовий історико – медичний музей, який знаходиться у будівлі палацу «Академічний».

За досягнуті успіхи в науково-навчальній та виховній діяльності академія отримує статус університету.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Розпорядження від 2 березня 2005 року № 46-р м. Київ

Про реорганізацію Буковинської державної медичної академії

Прийняти пропозицію МОЗ щодо реорганізації Буковинської державної медичної академії у Буковинський державний медичний університет.

Витрати, пов'язані з реорганізацією Академії, здійснити в межах асигнувань, передбачених МОЗ на підготовку кадрів.

Установити, що студенти Буковинської державної медичної академії продовжують навчання в Буковинському державному медичному університеті. *Прем'єр-міністр України Ю.Тимошенко*

Сьогодні Буковинський державний медичний університет (БДМУ) добре знаний як в

Україні, так і за її межами науковий, навчальний і лікувальний заклад із багатим практичним досвідом і славними традиціями. Університет включений до загального реєстру Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ), до Великої Хартії Університетів, є членом Асоціації університетів Карпатського регіону. Міністерством охорони здоров'я України Буковинський медичний університет внесений до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави.

На всіх факультетах університету навчається майже 4000 студентів, із них більше 500 іноземних. У 2011 році створено окремий медичний факультет для підготовки іноземних студентів з викладанням англійською.

Як багатопрофільний заклад освіти четвертого рівня акредитації відповідно до рішень Державної акредитаційної комісії України Буковинський державний медичний університет на даний час отримав ліцензії і проводить підготовку магістрів та спеціалістів на 3 медичних і стоматологічному факультетах за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медична психологія», «Стоматологія» із правом отримання диплома лікаря. Фармацевтичний факультет готує спеціалістів за спеціальностями «Клінічна фармація» та «Фармація». На медичному факультеті № 4 з відділенням молодших медичних і фармацевтичних фахівців проходять підготовку майбутні бакалаври за спеціальностями «Сестринська справа», «Лабораторна діагностика» і «Фармація» з отриманням дипломів бакалавра медицини і медсестри – магістра. В університеті реалізовано ступеневу систему медсестринської та фармацевтичної освіти: від молодшого спеціаліста до бакалавра та магістра.

Післядипломну підготовку в університеті лікарі і фармацевти проходять на факультеті післядипломної освіти (відкритий 2003 року) як в інтернатурі, так і на курсах передатестаційного удосконалення із проведенням атестаційних іспитів на присвоєння чи підтвердження звання «Лікар – спеціаліст» другої, першої та вищої кваліфікаційних категорій. Буковинський медичний університет стабільно входить у двадцятку кращих університетів України.

Продовжується постійне удосконалення навчально-матеріальної бази та організаційної структури начального закладу. У 2011 році, за активної участі нинішнього ректора університету професора Т.М.Бойчука, вступив у дію розміщений в окремій капітально відремонтованій будівлі і оснащений сучасними лікувально-діагностичними приладами навчально-лікувальний центр стоматологічного факультету. Оснащення і організація діяльності центру забезпечили не тільки високий рівень навчання студентів, а й надання безкоштовної стоматологічної допомоги ветеранам війни і малозабезпеченим громадянам міста й області. Студенти фармацевтичного факультету університету у 2011 році отримали можливість навчатись і одночасно набувати потрібних прак-

тичних навичок у сучасно оснащений і діючий навчально-виробничій аптеці факультету. У 2012 році реставрований і відремонтований теоретичний корпус університету.

В університеті активно функціонують Рада молодих учених, Студентське наукове товариство. Майже 700 студентів займаються науково-дослідною роботою. Кращі з них беруть участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, конференціях, симпозіумах, на яких постійно посідають призові місця. Найбільш обдаровані студенти та молоді науковці щороку стажуються в університетах Європи, здобувають перемоги в олімпіадах і наукових конкурсах. Створено систему відбору перспективної молоді для навчання в аспірантурі та докторантурі. Для випускників при БДМУ створено сектор із працевлаштування, який працює подібно кадровій агенції.

Університет підтримує і щорічно розширяє міжвишівські зв'язки не тільки в межах України. Розширюються і міцніють міжнародні зв'язки університету та його науковців з науковонавчальними закладами та знаменитими клініками зарубіжжя. Стали уже традиційними зв'язки із Веберзьким університетом (США), з клініками Швеції та Англії. Удосконалюється за змістом і напрямками співпраця університету з науковонавчальними закладами Австрії, Франції, Росії, Узбекистану, Казахстану, Польщі, Німеччини, Голландії, Англії. Міжнародну співпрацю університет здійснює в різних формах як офіційно, від імені університету, так і по лінії окремих кафедр і науковців.

Наказом МОЗ України на підставі наказів ВАКУ України в університеті 2010 р. створена спеціалізована вчена рада К 76.600.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – «Хірургія» – медичні науки та спеціалізована вчена рада К 76.600.02 з правом прийняття до розгляду та захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальностями: 14.03.04 – «Патологічна фізіологія» – медичні науки; 14.01.10 – «Педіатрія» – медичні науки.

За активне впровадження у навчально-виховний процес педагогічних новацій та нових освітніх технологій у березні 2000 року Міністерством освіти і науки України навчальний заклад нагороджений *Дипломом* Третьої міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2000». У серпні 2001 року навчальний заклад як лауреат у номінації «10 років незалежності України» нагороджений *Дипломом* «Міжнародний Академічний Рейтинг популярності та якості Золота Фортуна». У жовтні 2001 року Міністерством охорони здоров'я України навчальний заклад нагороджений *Дипломом* за III місце в номінації «Наукова діяльність» у державному рейтингу вищих медичних (фармацевтичних)

навчальних закладів III-IV рівнів акредитації у 2000/2001 навчальному році.

У 2012 році Міністерством освіти і науки України Буковинський медуніверситет нагороджений *Золотою медаллю і Дипломом* у номінації «Компетентнісний підхід в освітній діяльності вищої школи України». У цьому ж 2012 році університет отримав від МОН України *Диплом і Почесне звання «Лідер національної освіти»*. На 4-й міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2013», яка проходила 28 лютого – 02 березня 2013 року в місті Києві Буковинський медичний університет нагороджений Золотою медаллю та Дипломом у номінації «Міжнародна співпраця в галузі освіти». Університет також відзначений Дипломом «за вагомий внесок у розвиток національної освіти» та удостоєний «Сертифіката якості наукових публікацій».

Згідно з рейтингом Webometrics Rancing of World's Universities, який визначає місця університетів світу за показниками їх інтернет – присутності, БДМУ посів перше місце серед вищих медичних навчальних закладів України. Порівняно з результатами попередніх рейтингів, університет піднявся більше ніж на 1200 пунктів і посів 27-ме місце серед 311 вищих навчальних закладів України, які увійшли 2013 року до бази Webometrics Ranking of World's Universities.

Розпочавши своє 90-річчя, колектив університету сумлінною працею продовжує примножувати здобутки та славні традиції навчального закладу, зміцнювати його авторитет у державі й поза її межами і цим робить посильний внесок у розбудову і процвітання України та її невід'ємної складової – Буковини.

Від свого народження в 1931 році Буковинський державний медичний університет, незважаючи на солідний вік, повноцінно живе, процвітає і має чудові перспективи на майбутнє.

Висновки

1. Архівні документи, Паспорт 2-го Київського медичного інституту, історичні публікації свідчать, що Буковинський державний медичний університет був заснований як новий вищий медичний навчальний заклад України 1 березня 1931 року в місті Києві. Відповідно належить відзначати щорічно *1 березня «День Буковинського державного медичного університету»* та ювілейні річниці від Дня його заснування. У березні 2016 року БДМУ виповниться 85 років.

2. *Історично і юридично попередниками* Буковинського державного медичного університету (БДМУ) є: Київський виробничо-медичний інститут (1931-1936); Другий Київський державний медичний інститут (1936-1944); Чернівець-

кий державний медичний інститут (1944-1997); Буковинська державна медична академія (1997-2005). Від 2 березня 2005 року навчальний заклад отримав статус університету та назву «Буковинський державний медичний університет». Такою стисло є історія заснування у 1931 році нового медичного інституту України та його трансформації в теперішній Буковинський державний медичний університет.

3. У розвитку та діяльності Буковинського державного медичного університету слід виділяти *два історичні періоди - Київський (1931-1944) і Буковинський (від 1944 року)*. Початком діяльності навчального закладу на Буковині слід вважати 20 жовтня 1944 року – дату затвердження Постанови Раднаркому УРСР № 1360. Згідно з цією Постановою після повернення з евакуації до Києва була поновлена діяльність Другого Київського державного медичного інституту як самостійного навчального закладу, проведена його передислокація в місто Чернівці і розпочалася діяльність 2-го КДМІ на Буковині. *БДМУ має підстави відмічати ювілейні дати Початку діяльності навчального закладу на Буковині* (Буковинського періоду діяльності). Наприклад, 20 жовтня 2014 року виповнюється 70 років від початку діяльності навчального закладу на Буковині.

Література

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / за ред. В.П. Пішака. – Чернівці: БДМА, 2004. – 228 с.
2. Білоус В.І. Історичний нарис про Київський період діяльності Буковинського державного медичного університету (до 65-річчя від початку його діяльності на Буковині) / В.І. Білоус, В.П. Пішак, В.В. Білоус // Бук. мед. вісник. – 2010. – Т. 53, № 1. – С. 173-178.
3. Пішак В.П. Наукові здобутки та науково-педагогічний потенціал БДМА / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук // Бук. мед. вісник. – 2004. – Т. 8 (Ювілейний випуск). – С. 5-19.
4. Білоус В.І. Маловідомі сторінки історії Буковинського державного медичного університету / В.П. Пішак, В.І. Білоус, В.В. Білоус // Бук. мед. вісник. – 2007. – Т. 11, № 1. – С. 159-161.
5. Білоус В.І. Історичний нарис про заснування та діяльність Буковинської державної медичної академії / В.П. Пішак, В.І. Білоус // Бук. мед. вісник. – 2004. – № 3. – С. 214-222.
6. Архів Київської обласної клінічної лікарні – Ф. 2. – Оп.1. – Спр. 19 «Историческая записка к 85-летию больницы за 1862-1947 гг.». – 34 с.
7. Центральний державний архів вищих органів влади та управління (ЦДАВО) України – Ф. 342. – Оп.14. – Спр. 6962. – Арк. 235, 236.
8. Державний архів Чернівецької області – Ф. – 938. Оп. 5, Оп. 6, Оп.12.
9. Державний архів міста Києва. – «Паспорт Другого Київського державного медичного інституту» (1940).

**БУКОВИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ.
ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ
(К 70-ЛЕТИЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА БУКОВИНЕ)**

Т.Н. Бойчук, В.И. Белоус

Резюме. На основе архивных документов, исторических публикаций, музейных материалов и предметов, мемуарных изданий, исследована и изложена история открытия, основные этапы развития и деятельности Буковинского государственного медицинского университета – высшего учебного заведения IV уровня аккредитации.

Ключевые слова: открытие, высшее медицинское учебное заведение, институт, академия, Буковинский медицинский университет, деятельность, достижения.

**BUKOVINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY. STAGES OF THE ORGANIZATION
AND DEVELOPMENT (COMMEMORATING THE 70-TH ANNIVERSARY
SINCE THE BEGINNING OF ITS ACTIVITY IN BUCOVYNA)**

T.M. Boichuk, V.I. Bilous

Abstract. On the basis of archival documents, historical publications, museum materials and objects, memoirs publications, the history of the discovery, the principal stages of the development and activity of Bukovinian State Medical University – a higher educational establishment of the IV-th level of accreditation is expounded.

Key words: foundation, higher medical educational establishment, institute, academy, Bukovinian State Medical University, achievements.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. В.І. Чебан

Buk. Med. Herald. – 2013. – Vol. 17, № 2 (66). – P. 220-230

Надійшла до редакції 08.04.2013 року

© Т.М. Бойчук, В.І. Білоус, 2013

УДК 611:069.015(477.85)

Т.В. Хмара, Б.Г. Макар

**АНАТОМІЧНИЙ МУЗЕЙ ЯК ОДНА З РОЗГАДОК
ТАЄМНИЦІ ЛЮДСЬКОГО ТІЛА**

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. У статті висвітлено історію розвитку анатомічного музею кафедри анатомії людини імені М.Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету від часу створення до наших днів. Показано, що розвиток анатомічного музею нерозривно пов'язаний із становленням матеріально-технічної бази кафедри анатомії людини та ростом наукового потенціалу

штату кафедри. Доведено значення анатомічного музею в підготовці майбутніх професійних лікарів і науковців, вихованих на кращих традиціях і прикладах історії кафедри анатомії людини імені М.Г. Туркевича, а також науково-дослідницьких і навчально-методичних здобутках її співробітників.

Ключові слова: анатомія, музей, людина.

Nic locus est, ubi mors gaudet succurrere vitae
(Ось місце, де смерть охоче допомагає життю)

Анатомія людини – це перша наука в медичному вищому навчальному закладі, яка відкриває завісу майбутньої лікарської діяльності і закладає основи спеціальних знань. Без глибокого оволодіння значним анатомічним матеріалом, розуміння теорії будови і розвитку організму людини не може обійтися лікар будь-якої спеціальності. Кафедра анатомії людини імені М.Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету має свою довгу і багатогранну історію, яка нерозривно пов'язана з історією розвитку вищого на-

вчального закладу – Чернівецького державного медичного інституту[1-3]. У грудні 1944 року Наркомздорів'я України направив доцента Ксенію Дмитрівну Філатову на Буковину для організації кафедри анатомії людини. З 3 липня 1945 року, згідно з наказом № 2081/ К Всесоюзного комітету у справах вищої школи при РНК СРСР, виконувачем обов'язки завідувача кафедри анатомії людини була призначена К.Д. Філатова, яка керувала кафедрою по 1953 рік. Слід зазначити, що досить тривалий час у кафедри анатомії лю-

© Т.В. Хмара, Б.Г. Макар, 2013